

У НОВОМ САДУ У НЕДЕЉУ 18. МАРТА 1879.

ГОДИНА VII.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 41.

УРЕЂУЈЕ А. ХАДИЋ.

Излази свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 н. месечно. — Претплатата се шаље Корнелу Јовановићу, који се из љубави према позоришту примно да разашље овај лист.

УСПОМЕНА НА ПОКОЈНОГ ПРИЈАТЕЉА.

V.

(Наставак.)

Драгомир.

Никад боље! Божо, Јеси ли од речи?
Па помогнеш мени, помоћ' ћу ти срећи.

Божа.

Шта? Зар је у игри цела моја срећа?
Господине драги! И груди и плећа,
И нога и рука, и сви уди моји,
И најпосле глава на служби вам стоји, —
То јест слагао сам, главу дати не ћу,
Јер како без главе да уживам срећу?

Драгомир.

За све ото не дам ни мрвице леба, —
Досетељивост твога и памет ми треба.

Божа.

Шта? Зар та маленкост? — Прост'те што ћу рећи,
Ви сте баш из шуме морали утећи,
Када још не знate, да к'о тиме ради
У данашње време умире од глади!
Но сад ствар ми каж'те.

Драгомир.

Желиш ли је знати,
Требаће пре свега говорит' ми дати,
Тако ћути сада!

Божа.

То ћу тешко моћи!

Драгомир.

Па на мене слушај!

Божа.

Још ће теже поћи!

Драгомир.

Видиш кују ову, у тој кући дине
Небеско створење —

Божа (изврајући по небу.)

Још ће бити киш!

Драгомир.

Ма ти и не слушаш —

Божа (замашњен и збуњен)

Слушам! Само даље!

Може с' поуздати, коме куд год шаље.

Каз'ли сте: Мирише немецко печење —

Драгомир.

Та какво печење? — Небеско створење,
Див-анђелак с неба, вила из планине,
Богиња, што у се скрива све врлине,
Једном речју веће, девојчица лепа . . .

Божа.

Ја ту не знам ни главе ни репа!
У кућици отој, чудно ми је мало,
Да их је толико кираџија стало.

Драгомир (смејући се.)

Ка' што видим ниси појетичан јако.

Божа.

Ја јектичав нисам, нит' ћу бити лако!
Умерено живим, по недељу дана
Бели, жути, црни пасуљ ми је рана.
Па још кад се добро понаједем боба
Не бојим се смрти, не бојим се гроба.

Као што смо напред рекли, да је ова глума недовршена, могли смо сада из ње саопштити само овотико, колико се у хартијама покојниковим затекло. Из овог одломка не може се заплет ни назрети, али што је значајно, то је, да у дијалозима имаде по нешто досетака и каламбура.

На овим покушајима књижевним, будући су већином на Речи писани, опажа се у стилу и у језику хрватине. Уплив хрватине опажа се пак и на самом писму, јер један део ових покушаја (међу њима напред саопштена прва песма и путописна црта из Цариграда) писан је латиницом.

Из саопштених одломака књижевних покушаја могло се видети, да се у томе гимназијалцу буди и развија будући књижевник. (Наставак се.)

ПЕДЕСЕТОГОДИШЊИЦА А. С. ГРИБОЈЕДОВА.

Пре педесет година, 30. јануара 1829 године, погинуо је у Техерану од бунтовничке руке чувени руски драматски писац А. С. Грибоједов, државни саветник и посланик руски на техеранском двору. А 30. јануара о. г. прослављена је свечано у Петрограду, и по целој Русији, педесетогодишња успомена на тога књижевног првака руског, јер је тог кобног дана Русија и руска књижевност прераном и трагичном смрћу изгубила једног од својих првих народних представника на умном пољу, нарочито пак, на пољу драматске уметности.

Александар Сергијевич Грибоједов родио се у Москви године 1795. Његови аристократски родитељи дали су му изврсно васпитање. Науке (правничке) довршио је на московском свеучилишту. Како је знао више страних језика, проучавао је он још као младић ваљане стране писце, те је тиме претекао знањем своје вршићаке. Осим тога је Грибоједов основно изучио теорију музике, а знао је тако изврсно ударati у гласовир, да је живо учествовао у „музикалним вечерима.“ Године 1812. ступио је, по тадашњем обичају, у војску, али му није годио официрски живот. По природи својој нагињао је он још од младости к позоришној уметности. Већ год. 1815. оде у Петроград, где је дао приказати своју шаљиву игру „Молодые супруги“ (Младенци), коју је написао још као војник. Од тога времена посветио се Грибоједов књижевности и позоришту, чинио је

познанства с многим писцима и прерађивао је и преводио француске позоришне комаде. У то доба писао је и шаљиву игру: „Своя семја, или замужняя невѣста (Своја породица, или удана невеста), коју је радио заједно са Шаховским и Хмељницким. За тим је био одређен за секретара персијског посланства, те је том приликом научио персијски и арапски језик. У Персији је засновао план својој знаменитој шаљивој игри „Горе отъ ума“ (Тешко онаме, ко уме да мисли), али ју је довршио тек 1822, кад је прешао у Грузију и служио тамо под Јермоловим. Те исте године добио је дозволу да иде у Москву, где је, упознавши се по ново с московским друштвом, много шта изменио у својој шаљивој игри. Из Москве је отишао у Петроград, где се заузимао, да изнесе на позорницу ту своју шаљиву игру. Али цензура није дозволила ни штампање, ни приказивање тога драматског дела. За то су га преписивали, па се оно у рукопису растирило готово по целој Русији. Огорчен поступком цензуре, вратио се Грибоједов у Грузију, где је за време војне с Персијом живо учествовао у политичким пословима. Из писама његових, што их је од онуд писао својим пријатељима, провирује нека туга и нездовољство, што далеко од рода свога живи са људима, који су са свим друкчије мислили и осећали него он. Често је жалио, што није могао да се ода правом свом позиву, за којим га је срце вукло.

(Наставиће се.)

Ж И С Т И Ђ

УМЕТНОСТ И ВЕШТИНА.

(Вечерња забава у корист поплављених Сегедијанаца.) Да би се помогло пострадалим становницима Сегедијана и околице, узео је ововарошки мајистрат, усљед министарског позива, иницијативу око скupљања добровољних прилога за пострадале. У тој цели решено је такођер, да се у корист пострадалима и једна вечерња забава приреди, чега ради је склопљен одбор од управе једне и друге овдашње гимназије, од управе српског народног позоришта и овдашњег немачко-мађарског певачког друштва „Даларде.“

Та забава била је у суботу, 10. (22.) марта у дворани срп. позоришта. У 1/28 са сата био је заказан почетак забави, и већ пре заказаног времена била је дворана дуплом пуна отмене новосадске публике без разлике народности — врло редак појав у Новом Саду, где су народности тако строго једна од друге одлучене.

Забава та започела са песмом: „Повачки опроштај“ од

Мендлсона. Отпета ју је мешовити збор кр. мађ. велике гимназије. Милозвучну ову песму отпета је збор врло тачно и окружно. Нагласци су одговарали у потпуној мерни пропису, што је тим веће хвале достојно, јер се збор састоји из почетнпка, којих је број око 70. Задовољство своје изразила је публика бурним танцањем и громовитим „живили“. За тим је следовала песма „Певајмо браћо“ од Хубера Певао ју је мушки збор новосадске „Даларде“ под управом г. Ф. Петрика. Мило нам је, да смо се овом приликом са г. Петриком, који је био неко време на челу пређе постојалог српског новосадског певачког друштва, опет једном као са коровођом једног певачког друштва састали, и уверени смо, да ће том изврсном музичару за руком поћи, да новосадска „Даларда“ може захтевима овдашње публике као што треба одговорити. Завеса се и по трећи пут дигне, и пред нама стоји мешовити збор српске велике гимназије, да под управом г. Гричића отпета

песму „На мору“ од Даворина Јенка. Као да је г. Грчић по избору јунаке скупио; с којима ће уметнички бојак да бије, јер их је било само до 30. Смело се може казати, да је песма уметнички отлевана. Особито су нас пријатно изненадила сливања из креччендо и обратно. Тријоли, који се у тој песми на неколико места налазе и где алт сопран у терцијима прати, налични су гласовима флауте, којом вештачка рука управља. Паузе и упадања тако су прецизно изведена, да је вишне наличнија једном добро удешеном оркестру него дилетанској дружини. Тако нас је тај млађани збор љубушкао у милинама, док нас не пробуди бурно тапшање и усклик „живили“. И млађани збор прикупљен беше један део те лепе песме опетовати.

За овим је дошла представа српске народне позоришне дружине, која је баш у средину програма паља.

Представљао се „Гренгоар“, позоришна игра у 1 радњи. Управа српског нар. позоришта није могла изабрати боље глуме у једној радњи од „Гренгоара“. Ова фина позоришна игра, уз извесно играње српских глумаца, који су се овога вечера у доброј игре надметали, могла је свима страницама, који пишу до сада имали прилике да виде српску народну позоришну дружину, само најбоље миње о овој прибавити.

Ружић, који је насловну улогу играо, дошао се свету свагда у улози Гренгоара и свагда је праћен бијао бурним пљеском са позорилице, — али овога пута павмашио је и самога себе, јер је управо публику заносио и очарао. Страници, који су му игру пратили, изражавали су се, да се Ружић са уметницима вејпаких позорница потпуно може метити. Уз Ружића је достојно пристао Рајковић, који је приказао Лудвика XI. Атлетски раст и громовити глас Рајковића свакојако су велика сметња приказу преживелог и изнуреног краља, па ипак је он својом добро удешеном образином, својим вештачким држањем и својим уметничким гестима умео да савлада све те тешкоте у његовој особи, и да нам представи опалу развалину у човечијем облику. Особито је добро приказао онај момент, кад се на глас о издаји пробуди у Лудвiku још једном онај стари жар, који иначе под теретом година и живота запречен тек само тиња. Љукић (Симон Фурније), коме су улоге ове врсте његов „форс“ као и Рајковићи (Лујзи) напине улоге што су, био је са Рајковићем заједно у своме елементу, те су тако обое одиграли своје улоге као што треба. Босиљка Хадићева (госпо Николија), која је до сада ређу прилику имала, да нам се у већим, ипак бар тежим улогама показује, није ипак у чем кварила складност ове представе, — може се рећи да јој је само дојринела. Марковић (Оливије) играо јетакојер боље него иначе. И ако можда местимице није могао учинити, да из новог племића кад и кад стари берберин не провире, ипак је знао да прикаже „новопеченог аристократу.“ У целоме може се рећи, да је ова представа једна од бољих представа, што смо их ове зиме гледали.

После представе започела је певање „новосадска даљарда“ песмом „Вечерње звоно“ од Шторха. За тим је отпевао мешовити збор кр. мај. вел. гимназије песму: „Успомена на Фридер“, од Барталуша. И ова пежна песма отпевана је врло добро, само нам се чини, да би још већи ефект учинила била, да је у једну дипијцу брже отлевана. Публика је на ову песму одговорила са заслуженим бурним тапшањем. Вече је завршно мешовити збор српске вел. гимназије песмом

„Хај“ од Даворина Јенка. При овој песми учествовао је читав збор, у ком је било око 80 певача. И ова је песма на опште задовољство испала. Ни у њој није фалило израза и осећаја. И ако нас није занела онако, као она у првом делу, није узрок предавање и тачност, узрок је сама композиција, која није у стању да надмаши чаробни утисак „На мору“.

Са радошћу смо се и овом приликом уверили, да се на обеја гимназијама свирка као једна од најплеменитијих уметности најтолије негује.

Утисак, што га је забава на публику учинила, био је добар, врло добар, — материјалан резултат није такођер за осим застao, јер је том приликом на каси пало 441 фотопrinta a. vr „Застава.“

(Народно позориште у Загребу.) „Vénac“ пише: „Овога пута говорићемо о задњој оперној представи. У опери чујмо први пут представу Вердијеве опере „Вполета“, која се обично пева под именом „Traviata“. Тај гласботовор живи већ 20 година у европском репертоару не због своје нутарње гласбене вредности, јер је то глазба лака, каткад трпцијална, но уједно доста љука, а певачи имају у њој прилику, да износе свој глас, те ће лако постигнути сплан пљесак. Либрето израдио је познати мадајски либретиста Пиаве по драмској драми „La dame aux camélias.“ Старијем делу нашега спљивства позната је опера са сима добро, јер ју је пре једно 20 година певало талијанско оперно друштво, а главну улогу тадања примадона Лујза Бонер. Буди мимогред силентно, да гласовата певачица Дезире Арто сматра Вполету најмилјом својом улогом и кад ју је пре једно 15 година чујмо, не могосмо се доста надавити, како права уметница од незнатне улоге може створити управо ремек-дело. О садашњој представи рећи ћемо у кратко, да је добра била. Г. Г. Денегри, Мирски, Антон, Кратовић, и грађани Барбера, као и цели збор певали су прељепо, а и приказивање беше како у појединостима, тако и у скупу добро. Једном речју, опера била је добро увећана. Но не можемо прећутати догађаја, који се том приликом збпо Одмах у почетку, како се застор дигао, те кад грађани Барбера и г. Денегри почеше певати, наста у партеру дивља лупа, чујо се по који запаждук и усклици „хрватски певати“. А то је трајало кроз целу представу, премда су били градски стражари дошли у партер. Вика тај пошла је од једно 30 младе господе, остало опињиство на супрот почело је пљескати, и тако је била цела представа немирна. Томе се није нико надао био. Не велимо, да захтев, нека се хрватски пева у Загребу, није праведан, али се то не захтева у цивилизованим свету на такав начин, не захтева се то сад на измаку сезоне и да се је то сада догодило, наводи нас нехопице на мисао, да је „Вполета“ била фолија толи свечаној представи „Маргарет“ на корист господиће Прикрилове... Кад би они, који су лујали у партеру, знали, коликом је муком постала стална хрватска опера, кад би знали, да загребачка опера у овај мах на рубу свога гроба стоји, не би били демонстратори. Сматрали ви мој глас и Касандријним пророштвом, ја вам велим, тим демонстрацијама биће последица пропаст домаће опере и ускрепује оперете и чисто талијанске опере. За годину дана подсетићу вас на то.“

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

41. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТИПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 18. МАРТА 1879.

СТАРИ КАПЛАР.

Карактерна прата у 5 делова, од Карла Жујина и Рајхарда, с немачког превео Д. Јоксић, музика од Ивана пј. Зајца.

ОСОВЕ:

Генерал Гастон Рокбер	Зорић.
Таверни, набављач ране за војску	Лукић.
Каплар Симон	Ружић.
Пикар, драгонер	Јовановић.
Пигош, рекрут	Рајчевић.
Петар Фрошар, кнез у селу	Марковић.
Луцијан, симонов син	Добриновић.
Потишон, млад сељак	Поповић.
Жермон, поттар	Ћирић.
Један ађутант	*
Стеван, слуга	Десимировић.
Мина Ранцбергова	Д. Ружићка.
Марија	Л. Хацићева.
Емелина, дете од 4—6 година	М. Максимовићева.
Катарина, жена симонова	Ј. Поповићева.
Лиза, девојка из села	Б. Хацићева.

Официри, војници разног рода, народ. — Збива се први чин у Немачкој 1807 год., а остало у Француској на 15 година доцније.

У среду 21. марта по други пут: „Проводација“. Шаљива игра у 3 чина, написао Јулије Розен, с немачког превео А. М.

Ко од наших претплатника жељи своја места за ову представу задржати, нека се изволи тога ради пријавити у позоришној писарници најдуже до 11. сахата пре подне.

Улазнице могу се добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5 сахата после по дне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 И ПО А СВРШЕТАК У 10 И ПО САХАТА.